

## AUSLÖSCHUNG - WYMAZYWANIE

O Thomasie Bernhardzie mówi się, że jego dramaturgia to językowy sadyzm. On sam bynajmniej nie zwalczał takich poglądów – przeciwnie, mawiał, że jego teatr musi być dla widza *nieustannym pasmem udręki*. Zaiste, sztuki Bernharda cechuje swoista perfidia – niemal zupełnie pozbawione akcji, budowane głównie z sążnistych monologów wymagają od widza nieustannego napięcia intelektualnego. Jego sprawność językowa nie ma sobie równych. Dramaty Bernharda to *leksykalne światy* – tutaj słowa mówią o sobie samych. Stąd właśnie, z tego opętania językiem, wynikają dalsze konsekwencje: bohaterowie zawikłani i zagubieni w intelektualnych sprzecznościach, rozpaczliwie poszukujący jakiejś prawdy, punktu zaczepienia w świecie arbitralnych znaków i znaczeń. Nie bez przyczyny tematem jednej ze sztuk było życie Ludwiga Wittgensteina – niemieckiego filozofa językowego, który w jednym ze swoich utworów (*Tractatus logico-philosophicus*) napisał: *Granice mojego języka wyznaczają granice mojego świata*.

Bernhard, który uchodził za pierwszoplanową gwiazdę dramaturgii niemieckojęzycznej na przełomie lat 70. i 80., paradoksalnie najrzadziej grywany jest w samych Niemczech. Być może zaważyła tutaj decyzja samego autora, który w swoim testamencie zakazał wystawiania swoich sztuk w krajach niemieckojęzycznych (aż do 2059 roku). U podstaw tego buntu skazującego własną twórczość na banicję leżała niechęć do własnego kraju i rodaków: Austria i jej mieszkańcy przedstawiani są przez Bernharda jako drobnomieszczańscy hipokryci, pełni poczucia wyższości, prześląknięci nacjonalizmem i ksenofobią. Za kontynuatorów i artystycznych spadkobierców Bernharda uznaje się dzisiaj największych austriackich buntowników: Elfriede Jelinek, Petera Turriniego, Petera Handkego.

*Auslöschung*, którego polską prapremierę przygotowuje Krystian Lupa, to historia człowieka walczącego o zachowanie własnej niezależności wobec zakłamanego społeczeństwa małego miasta. *Wymazywanie*, czyli próba pozbycia się tego wszystkiego, co wolność ogranicza, nawet kosztem utraty własnej tożsamości.

Muzykę do spektaklu przygotował Jacek Ostaszewski, w głównych rolach zobaczymy m.in. Jolantę Fraszyńską, Jadwigę Jankowską-Cieślak, Maję Komorowską, Adama Ferencęgo, Piotra Skibę. (jj)

12

Informacje kulturalne  
Stokholm  
Nr 3151  
mกราคม 2001